

SOBRE OFICIALITAT I REALTAT DE LA LLENGUA A L'ENSENYAMENT NO UNIVERSITARI

Sessió a càrrec de Joaquim Arenas (8 d'abril de 1994)

Joaquim Arenas constata en primer lloc que la Generalitat de Catalunya ha tingut una voluntat política d'establir un model lingüístic a l'escola, en què l'ensenyament fos català per llengua i cultura. Per aplicar aquest model s'ha partit de tres eines: 1) un cos legislatiu amb més de 102 normes en què, a poc a poc, s'ha arribat fins al decret 75 de 1992 que estableix que tots els ensenyaments es vehiculin normalment, és a dir 'per costum', en català; 2) una preparació i formació del personal docent: el 1992 més de 18.000 ensenyants s'havien reciclat de català i força havien passat per programes d'immersió per a mestres; 3) programes específics d'immersió i plans intensius de normalització.

Dades de l'ús lingüístic a la docència. En una segona part, presentà dades d'ús lingüístic acadèmic (no equival a la llengua de les relacions internes ni a la de les relacions espontànies) a primària i a secundària (menys vàlides per l'escassa col·laboració dels centres en la resposta de les enquestes). El curs 1992-1993, a primària, en els infants de 3 a 14 anys, hi havia 2.954 centres escolars, tant públics com privats. D'aquests, un 63% del centres (1.844 n), és a dir 559.613 infants (73% del total) aprenien totes les assignatures en català amb una assignatura en castellà. Un 26% dels centres escolars (762 n) eren evolutius, perquè havien arribat a fer-ho tot en català, bé que aquest model no havia arribat encara a vuitè d'EGB. Un tercer grup de 300 centres (un 10% del total) fan l'assignatura de català i dues o més assignatures en català. Un 24% dels alumnes segueixen aquest segon i tercer model. Finalment un 1% de les escoles (88 n), amb 26.545 estudiants (un 3% del total) impartien només en català l'assignatura de llengua catalana.

El castellà, en canvi, tenia un pes molt superior en l'ensenyament secundari. Sobre un total de 885 centres, un primer grup amb un 18% del total, amb un 40% de l'alumnat (129.675), feien l'ensenyament en català. Un segon grup amb un 28% dels centres, amb un 29% dels alumnes (92.474), ensenyaven més en català que en castellà. El tercer grup el formaven un 40% dels centres, bé que sols un 28% dels estudiants, que rebien l'ensenyament més en castellà que en català. Finalment en un 14% dels centres de secundària, amb un 3% de l'alumnat (8.915), l'ensenyament s'impartia sols en castellà. El tercer grup de centres evoluciona cap al grup segon. Hi ha moltes dificultats per a la catalanització de la FP. En general, el professorat està molt menys motivat per a l'extensió del català que el de primària, perquè es valoren més els aspectes educatius més globals. Hi ha una sensibilitat pedagògica molt menor, de manera que el professor, si no té una forta competència en català, s'estima més no arriscar-se a ensenyar-hi.

La primera llengua dels infants. A partir de les dades fornides pels directors o caps d'es-

tudi de primària, que presumiblement es basen en les dades de matriculació, un 41% dels infants eren de llengua familiar catalana (314.375), i un 59,5% de llengua familiar castellana (452.807). En l'ensenyament públic els infants de primera llengua catalana representaven un 35%, mentre que en l'ensenyament privat representaven un 48%. No es disposa de dades de primera llengua a secundària.

La formació lingüística dels ensenyants. A primària un 12% de 13.829 professors de primària no tenia cap acreditació. Entre el 82% que en tenia, un 44% havia arribat al primer cicle de reciclatge, al mòdul II o a algun tipus d'idoneïtat, mentre un altre 44% era mestre de català. En canvi, a secundària, entre els 24.346 ensenyants, un 13% no disposava de cap acreditació i un 37% en tenia alguna. Tot i haver sol·licitat informació telefònica centre per centre, en un 49% no s'havia aconseguit recollir la informació. En alguns casos els mateixos directors s'havien negat a donar informació sobre la titulació dels professors.

Finalment Arenas informa que s'impulsen programes per augmentar l'ús de la llengua, similars als programes Euskera Bitzi del Basc. L'objectiu d'aquests programes és que hi hagi un ús normal de la llengua, un ús reflex, no necessàriament reflexiu.

En el debat posterior, entre d'altres punts, es criticà que en les dades de primera llengua no es tinguessin en compte els bilingües familiars, i que no s'haguessin comptat en el còmput alguns centres que estan exempts de l'ensenyament del català. En resposta al primer aspecte, el ponent indicà que no es tingué en compte l'opció del bilingüisme familiar, perquè repetidament s'ha observat que els qui s'acullen a aquesta opció són de fet castellanoparlants.

EMILI BOIX FUSTER